

PETER LEEGWATER, BURGEMEESTER WIERINGERMEER:

“Toekomst IJsselmeer leeft hier sterk”

Wat blijft ons bij van alles wat wij leerden? Wat leeft voort in de geschiedenis? Soms zijn het getallen zoals 1600 Slag bij Nieuwpoort, soms namen zoals die van Jac. P. Thijse als grondlegger van de natuurbescherming, of Armstrong, die als eerste mens voet op de maan zette. Combinaties van beide zijn er ook: 754, Bonifacius bij Dokkum vermoord. De naam van Lely is verbonden aan de afsluiting van de voormalige Zuiderzee, aan de drooglegging van onze polders, in het bijzonder die in Noord-Holland. Daar werd het geld dat de Amsterdamse kooplieden met hun handel verdiend hadden, omgezet in nieuwe landbouwgrond. In het blad 'Peil' van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier van september 2010 viel in een artikel over de toekomst van de waterschappen de naam Peter Leegwater, burgemeester van de gemeente Wieringermeer, op. Aanleiding voor een gesprek met hem in het gemeentehuis in Wieringerwerf op maandag 18 april jl. Leegwater stak meteen van wal.

“U komt op een bijzondere dag. Gisteren, 17 april 2011, was het precies 66 jaar geleden dat hier in 1945 de dijk van de Wieringermeer werd opgeblazen door de Duitsers en de polder onder water kwam te staan. Ik ben hier nu vier jaar burgemeester, ik bezoek altijd mensen die 50 of 60 jaar getrouwd zijn en ik hoor bij deze bezoeken steeds weer wat voor een enorme indruk dat gebeuren gemaakt heeft. Men weet het nog haarscherp, het staat bij iedereen diep in het geheugen gegrift. Alle inwoners hebben toen huis en haard moeten verlaten. Men is alleen niet overhaast vertrokken, het was geen vloedgolf waarvoor je in allerijl moest zien weg te komen. Het duurde uren voordat het water zich over de hele polder verspreid had. De dreiging was er bovendien al weken lang. Iemand vertelde mij: ‘We hoorden grote ploffen en wisten daar gaat de dijk’. Maar moeder zei: ‘We gaan eerst eten, dan de spullen verzamelen en dan gaan we weg’. Die ruimte was er. Ik krijg ook altijd de foto’s te zien. Foto’s met beduimelde randen, zo vaak zijn ze al getoond.”

Wat speelt er nu in uw gemeente?

“Wat ons op dit moment het meeste bezighoudt, is de samenvoeging van de gemeenten Wieringen, Anna Paulowna, Niedorpen en Wieringermeer tot de nieuwe gemeente Hollands Kroon per 1 januari 2012. Aan de westkant van dit gedeelte van Noord-Holland worden de gemeenten Schagen, Zijpe en Harenkarspel samengevoegd. Den Helder blijft zelfstandig, Texel ook. Of we de naam ‘Hollands Kroon’ voor onze nieuwe gemeente mochten gebruiken, hebben we nog bij het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier gecontroleerd. Het was ook de naam van het waterschap dat ontstaan was uit de fusie van de waterschappen ‘Aangedijkte Landen en Wieringen’ en ‘Texel’, en dat daarna is opgegaan in het huidige Hollands Noorderkwartier. Bij

Peter Leegwater

het hoogheemraadschap bestond geen bezwaar.”

En op watergebied?

“Hollands Noorderkwartier is bezig de bekleding van de IJsselmeerdijk opnieuw te zetten en waar nodig te vervangen. Maar dat is normaal onderhoudswerk. Wat de mensen meer bezighoudt, is het al dan niet voortbestaan van de hevels die gebruikt worden om aan de oostzijde van ons gebied de percelen van water te voorzien. Het zijn er nu 40, die water uit het IJsselmeer over de dijk heen het gebied inhalen. Ze worden gebruikt door akkerbouwers en veetelers, allereerst voor het eigen bedrijf, maar ook om de kwel die daar veel voorkomt te bestrijden. Het kwelwater heeft een slechte kwaliteit, het bevat onder andere teveel zout. Het hoogheemraadschap wil van deze hevels af; de boeren willen ze behouden. We proberen nu samen tot een oplossing te komen. Er ligt een plan om het aantal hevels terug te brengen tot vijf, maar dat vereist dan meteen een waterverdeelsysteem achter de dijk. Een kostbare ingreep, terwijl de heffingen onder

druk staan. Misschien blijft alles dus zoals het is.”

“Daarnaast speelt het baggeren van de vaarten, in het verleden aangelegd voor de scheepvaart. Ze zijn steeds verder in onbruik geraakt, maar de laatste tijd bestaat weer meer belangstelling voor het vervoer over water. Dat betekent dat de vaarten gebaggerd moeten worden. Dan krijg je de vraag wat we met het slib doen. Dat slib kan verwerkt worden op Wierholt: een gebied aan de zuidkant van het Robbenoordbos in de noordoosthoek van de Wieringermeerpolder. Op Wierholt zou ook slib uit andere delen van Nederland verwerkt kunnen worden. Uit de opbrengst daarvan kan eventueel het natuurontwikkelingsplan Kreileroord bekostigd worden. Natuurontwikkeling in de strook die loopt van het Robbenoordbos tot aan het dorp Kreileroord.”

Willen de boeren daar wel weg?

“In die strook ligt niet het beste land uit de polder. De boeren willen meedenken over natuurontwikkeling, mits hen op andere

plekken betere grond wordt aangeboden. Het is niet een plan dat alleen maar weerstand oproept.”

Hier speelde ook het Wieringerrandmeer.

“Daar hebben we met zijn allen tien jaar aan gewerkt, totdat het vorig jaar ineens door de provincie werd afgeblazen omdat het teveel financiële risico's met zich mee zou brengen. Het plangebied lag voor éénderde in de gemeente Wieringen, voor tweederde in de gemeente Wieringermeer. Het was een plan van diezelfde provincie. Die heeft ooit het initiatief ertoe genomen. Het plangebied is zelfs onder provinciaal beheer gebracht, omdat Wieringen er niet aan wilde meewerken. De provincie heeft toen een zogeheten inpassingsplan opgelegd. Het plan zou voor een belangrijke sociaal-economische impuls zorgen, met woningbouw maar ook met vele andere activiteiten. De heer Hooymajers, voormalig VVD-gedeputeerde, was de trekker van het plan. Door de Icesave-affaire kwam hij in opspraak. Daar kwam de kritiek op zijn rol bij de bebouwing van de Bloemendalerpolder bij.”

“Na de laatste Statenverkiezingen heeft de nieuwe gedeputeerde, mevrouw Driessen, nog wel haar nek uitgestoken, maar inmiddels waren de Staten tegen. Na al die andere problemen heeft men de risico's van het Randmeerproject opnieuw ingeschat en uiteindelijk als 'te hoog' beoordeeld. Het project was te groot voor de gemeenten om het vervolgens alleen op te pakken. Het ging om een totale investering van 300 miljoen euro. Jammer vind ik vooral dat de impuls voor nieuwe activiteiten daarmee ook weg is. Een commissie onder leiding van mevrouw Leemhuis-Stout buigt zich nu over de toekomstige ontwikkeling van dit gebied.”

Werkt u samen op watergebied?

“Volop. Dat speelt bijvoorbeeld in het kassengebied dat we in het zuidoosten van de gemeente Wieringermeer ontwikkelen: Agriport A7. De bedoeling is kassen uit het zuidelijk deel van Zuid-Holland, het noordelijk deel van Zeeland en het westen van Noord-Brabant hierheen te verplaatsen. We hebben al 1000 hectare uitgegeven, waarvan inmiddels 400 hectare daadwerkelijk is ingericht. Er worden enorme kassencomplexen gebouwd. De grootste tomatenteler van Nederland heeft zich hier gevestigd.”

“Belangrijk is dat de afwatering van de kassen en de riolering goed geregeld worden. Dat water moet naar de rwzi Wervershoof. De rwzi Wieringermeer langs de A7 is daarvoor te klein.”

“Een jaar geleden vond hier een bijzondere calamiteit plaats. Bij Medemblik kwam ineens een vrij grote constante stroom van zoet kwelwater uit de grond, een stroom van zo'n 25 kubieke meter per uur. Het bleek water uit het IJsselmeer te zijn dat zijn weg gevonden had langs de randen van een doorpersing van een gasleiding, diep onder de dijk door. Uiteindelijk heeft men het gat weten te dichten door kleikorrels bij het instroompunt in het water te brengen. De

waterstroom nam deze korrels mee, die na enige tijd gingen opzwellen en daarmee de opening afdichtten. Technisch gezien een hele uitdaging om dat voor elkaar te krijgen.”

Leeft het Bestuursakkoord Water hier?

“Wat hier leeft, is de discussie over de toekomst van het IJsselmeer. Dat het peil verhoogd moet worden als de zeespiegel rijst en er meer water beschikbaar moet zijn voor de zoetwatervoorziening, is duidelijk. Vraag is welk scenario je gaat kiezen. Veerman heeft ingezet op een peilstijging van 1,5 meter, maar dat kan bijna niet. Een stijging van 30 cm geeft al grote problemen. De Afsluitdijk wordt opgeknapt, de spui-capaciteit moet vergroot worden, maar hoe men dat gaat doen, moet nog beslist worden. Spuien alleen

of in combinatie met gemalen. Zelf denk ik dat een combinatie het beste is. Maar er zijn meer vragen. Moet het peil in het Markermeer ook verhoogd worden?

Moet er een afsluiting komen bij de Ketelbrug? Moet er een randmeer komen aan de oostzijde van de Noordoostpolder?”

Speelt de waterketengedachte in Wieringermeer?

“Niet dat ik er iets van merk. Ik heb vroeger in het bestuur van Uitwaterende Sluizen gezeten, ik ben nu voorzitter van de Bezwaren Adviescommissie van Hollands Noorderkwartier. Dat is de commissie die advies uitbrengt over bezwaren van de mensen over besluiten of activiteiten van het hoogheemraadschap. Dat kan gaan over peilbesluiten, beschoeiingen, stank of lawaai, etc. Maar de waterketengedachte klinkt in die contacten niet door. Dat was anders toen Hans van der Vlist dijkgraaf van Uitwaterende Sluizen was. Erik Vreedenburg was toen directeur van PWN. In die tijd is intensief gesproken over koppeling van de lasten van drinkwater en afvalwater in één tarief. Eén waterrekening op kubieke meterbasis is toen dichtbij geweest, maar uiteindelijk niet doorgegaan. Zelf ben ik nog altijd voorstander van die gedachte: één aanslag op basis van gebruik. Je belooft dan zuinig zijn met water en je bent af van die ongenueanceerde heffing op basis van één of drie vervuilingseenheden. Tegen één bedrijf zou ik ook geen bezwaar hebben. Het lijkt mij beter voor de samenleving.”

“PWN zou ook meer aan de weg moeten timmeren. Ik merk dat in de Wieringermeer de mensen geen idee hebben wat voor belangrijk innamestation vlakbij in Andijk staat. Dat vraagt om voorlichting.”

Hoe bent u burgemeester geworden?

“Ik ben in 1949 in Schermerhorn geboren, op de grens van de Eilandspolder en de Schermer. Daar ben ik ook blijven wonen totdat ik hier benoemd werd. Mijn vader kweekte bollen in de Eilandenpolder, de Schermer en de Beemster. Hij was ook bestuurlijk in de politiek betrokken. Daar ben ik dus mee opgegroeid. Zijn kinderen moesten leren. Mijn broer ging naar

Wageningen, ik naar de Pabo in Alkmaar. Het was de tijd van de democratisering van het onderwijs, stemrecht voor de leerlingen, bezettingsacties, etc. In 1971 ben ik voor de klas gaan staan in Zaanstad. Kort daarna ook hoofd van de school geworden. Toen de Wet op het basisonderwijs van kracht werd en de scholen groter werden, vond men mij te jong om zo'n grote school te leiden. Ik ben toen wiskunde gaan studeren en al snel leraar in het voortgezet onderwijs geworden in Alkmaar. Ik gaf wiskunde en gymnastiek, samen een voltijd baan.”

“In die tijd is ook mijn bestuurlijk leven begonnen. In 1985 werd ik raadslid voor het CDA in de gemeente Schermer, in 1986 wethouder. Via die lijn kwam ik in 1998 in het algemeen bestuur van Uitwaterende

“Eén aanslag op basis van watergebruik”

Sluizen en werd ik meteen ook lid van het dagelijks bestuur. Ik had de portefeuille Waterkeringen en Wegen. In de jaren daarna begon het proces van samengaan met de vijf inliggende waterschappen die er toen nog waren: De Waterlanden, Het Lange Rond, Groot Geestmerambacht, West-Friesland en Hollands Kroon. Ik ben lid geweest van de fusiecommissie onder leiding van mevrouw Leemhuis-Stout. Een boeiende periode.”

U bent in 2003 niet in het bestuur van het nieuwe waterschap gekozen?

“Neen, er waren teveel kandidaten voor eenzelfde zetel. Ik kwam 200 stemmen tekort. Ik vond dat jammer. Ik werd weer alleen wethouder in Schermer. Maar dat is geen fulltime baan. Tot 2000 werkte ik als wethouder en leraar, beide een halve dagtaak. Daarna werd het wethouder en hoogheemraad. Dat ging ook. Toen ik in 2003 bij het waterschap stopte, ben ik iets heel anders erbij gaan doen, namelijk het telen van pioenrozen. Mijn broer had inmiddels het bollenbedrijf van mijn vader overgenomen. Daar waren ook vaste planten bijgekomen. We zijn toen samengegaan: hij deed de teelt, ik de handel. In maart 2006 solliciteerde ik naar deze functie. In februari 2009 kon ik aan de slag. Een bestuurlijke functie in een agrarische omgeving, ideaal!”

Bent u familie van de beroemde Leegwater?

“Volgens Diederik Aten, de historicus van Hollands Noorderkwartier, moet dat zo zijn. Maar het is in onze familie nooit uitgezocht. Wel zijn veel van mijn voorouders molenaar geweest. Iedereen komt uit deze regio. Toen het zuidelijk gemaal van de Wieringermeer, het gemaal Lely, was opgeknapt, hebben we bij de opening ook de familie van Lely uitgenodigd. Jan Lely, een kleinzoon, hield een toespraak waarin hij zei: 'Eindelijk ontmoeten hier Leegwater en Lely elkaar'. Een historisch moment.”

Maarten Gast